

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради
університету
_____ 2024 року,
протокол № ____ .

Перша проректорка, голова
методичної ради університету,
кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

_____ 2024 року

м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ
ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістр
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за денною формою навчання**

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри міжнародного та
європейського права, доктор філософії з права _____ Алла КІРИК
22 січня 2024 року

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри міжнародного та європейського права
22 січня 2024 року, протокол № 7

Завідувач кафедри, міжнародного та
європейського права, кандидат юридичних _____ Світлана ЛОЗІНСЬКА
наук, доцент
22 січня 2024 року

Декан юридичного факультету, кандидат
юридичних наук, доцент _____ Віктор ЗАХАРЧУК
22 січня 2024 року

Обліковий обсяг програми – 1,31 ум.др.арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	3
1.2.	Лекції	4
1.3.	Семінарські заняття	5
1.4.	Самостійна робота студентів	11
1.5.	Індивідуальні завдання	13
1.6.	Підсумковий контроль	15
2.	Схема нарахування балів	16
3.	Рекомендовані джерела	17
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	21

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	у тому числі					
	Усього	Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
2	3	4	5	6	7	8
Тема 1. Система правового регулювання туристичних відносин в Україні	13	2	2	–	–	9
Тема 2. Міжнародна співпраця в галузі туризму	13	2	2	–	–	9
Тема 3. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі	13	2	2	–	–	9
Тема 4. Правове регулювання туристичної діяльності в Європейському Союзі.	15	4	2	–	–	9
Тема 5. Система контролю за туристичною діяльністю в Україні та ЄС	13	2	2	–	–	9
Тема 6. Захист прав споживачів туристичних послуг в Україні та Європейському Союзі	13	2	2	–	–	9
Тема 7. Правові аспекти співробітництва України та Європейського Союзу у сфері туризму	10	2	2	–	–	6
Всього годин:	90	16	14	–	–	60

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
		Денна форма
1	2	3
1.	Система правового регулювання туристичних відносин в Україні	2
1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5. 1.6.	Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання. Конституція України як правова основа розвитку туризму. Законодавство України про туризм загальної дії. Спеціальне законодавство України про туризм. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року та план заходів по її реалізації Система міжнародного регулювання: Двосторонні угоди, міжнародні конвенції та угоди; акти міжнародних організацій.	
2.	Міжнародна співпраця в галузі туризму	2
2.1. 2.2. 2.3. 2.4. 2.5. 2.6.	Поняття та види міжнародної співпраці в галузі туризму. Двостороння співпраця між країнами. Міжнародна співпраця в межах організацій. Класифікація міжнародних туристичних організацій. Спеціалізовані установи ООН, що займаються розвитком міжнародного туризму. Всесвітня туристична організація (ЮНВТО). Неурядові спеціалізовані організації. Регіональні організації.	
3.	Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі	2
3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5. 3.6.	Виникнення та розвиток Європейського Союзу. Інституційна структура Європейського Союзу. Компетенція Європейського Союзу. Політика Європейського Союзу у сфері туризму. Механізми взаємодії політики у сфері туризму з іншими політиками ЄС Основні напрямки розвитку туризму в Європейському Союзі	
4.	Правове регулювання туристичної діяльності в Європейському Союзі.	4
4.1. 4.2. 4.3. 4.4. 4.5. 4.6.	Становлення та нормативно-правове регулювання політики ЄС у сфері туризму Туристична стратегія ЄС. Європейський порядок денний для туризму до 2030 року. Шлях переходу до туризму. Ініціатива EDEN (EDEN – European Destinations of Excellence). Ініціатива <i>Calypso</i> . Правові засади Шенгенської зони в Європейському Союзі Загальні засади законодавчої бази держав-членів ЄС. Європейська практика підтримки галузі на прикладі розвитку екологічного туризму. Досвід та потенційні можливості розвитку сільського туризму в країнах-членах ЄС	
5.	Система контролю за туристичною діяльністю в Україні та ЄС	2
5.1. 5.2.	Органи державної влади загальної та спеціальної компетенції, що здійснюють регулювання в сфері туристичної діяльності в Україні. Органи місцевого самоврядування в системі управління регіональним розвитком туризму в Україні.	

5.3.	Суб'єкти туристичної діяльності: сутність, види, організаційно-правові форми, права та обов'язки	
5.4.	Громадські туристичні організації: правові засади створення та функціонування.	
5.5.	Інституційна структура Європейського Союзу у сфері туризму.	
5.6.	Національні туристичні політики держав-членів Європейського Союзу	
5.7.	Європейський Союз та Європейська туристична комісія.	
6	Захист прав споживачів туристичних послуг в Україні та Європейському Союзі	2
6.1.	Споживач як учасник туристичних послуг. Права споживача туристичних послуг.	
6.2.	Відшкодування шкоди споживачу туристичних послуг і наслідки спричинення майнової шкоди та немайнової.	
6.3.	Норми про захист прав споживачів туристичних послуг в міжнародних конвенціях.	
6.4.	Захист прав споживачів туристичних послуг в ЄС.	
6.5.	Захист прав споживачів туристичних послуг за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.	
7.	Правові аспекти співробітництва України та Європейського Союзу у сфері туризму	2
7.1.	Правові основи євроінтеграційних процесів України. Угода про асоціацію.	
7.2.	Гармонізація національного законодавства у сфері туризму з законодавством Європейського Союзу.	
7.3.	Членство України у Європейській туристичній комісії.	
7.4.	Основні напрями співпраці України з державами-членами Європейського Союзу у галузі туризму.	
	Усього	18

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Теми 1 Система правового регулювання туристичних відносин в Україні

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1 Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання.
- 1.2. Конституція України як правова основа розвитку туризму.
- 1.3. Законодавство України про туризм загальної дії.
- 1.4. Спеціальне законодавство України про туризм. Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт: структура, сфера дії та завдання.
- 1.5. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року та план заходів по її реалізації
- 1.6. Система міжнародного регулювання туристичної діяльності: Двосторонні угоди, міжнародні конвенції та угоди; акти міжнародних організацій.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: туризм, туристична діяльність, правове регулювання, система правового регулювання, етапи правового регулювання, Концепція системи правового регулювання

туризму в Україні, правореалізація, законодавство, правова норма, закон, підзаконний акт, міжнародно-правові акти, права споживача у сфері туризму.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Основні підходи до визначення джерел права. Види джерел права. Правовий звичай, правовий прецедент, нормативно-правовий договір. Нормативно-правові акти. Структура законодавства у сфері правового регулювання туристичної діяльності. Галузеве законодавство та його роль в регулюванні туристичної діяльності. Функції правового регулювання туристичної діяльності.

Конституційні засади правового регулювання туристичної діяльності. Роль цивільного, господарського, екологічного, земельного, податкового, трудового, адміністративного та кримінального законодавства в регулюванні туристичної діяльності. Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт. Еволюція правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Структура та сфера дії Закону України «Про туризм».

Значення підзаконних нормативно-правових актів у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги при здійсненні туристичної діяльності спеціальними господарюючими суб'єктами у туристичній сфері. Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги щодо організації туристичних подорожей дітей та молоді. Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги у готельній сфері. Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги та гарантії безпеки при здійсненні туристичної діяльності. Нормативно-правові акти, що визначають правові засади державної підтримки туристичної сфери та спортивної інфраструктури.

Поняття та ознаки міжнародно-правових актів. Види міжнародно-правових актів. Основні міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності. Манільська декларація зі світового туризму. Хартія туризму. Кодекс туриста. Гаазька декларація з туризму. Світовий досвід законодавчого забезпечення туристичної діяльності. Міжнародно-правові стандарти здійснення туристичної діяльності. Шенгенські угоди.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Міжнародна співпраця в галузі туризму

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Поняття та види міжнародної співпраці в галузі туризму
- 2.2. Двостороння співпраця між країнами
- 2.3. Міжнародна співпраця в межах організацій. Класифікація міжнародних туристичних організацій.
- 2.4. Спеціалізовані установи ООН, що займаються розвитком міжнародного туризму.
- 2.5. Всесвітня туристична організація (ЮНВТО). Історія створення та організаційна структура ЮНВТО. Цілі, завдання та напрями діяльності ЮНВТО.
- 2.6. Неурядові спеціалізовані організації. Регіональні організації.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародна співпраця, двосторонні договори, багатосторонні договори, міжнародні організації.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Міжнародна співпраця в сфері туризму розвивається в двох формах:

- 1) співпраця на двосторонній основі;
- 2) співпраця на багатосторонній основі.

Двостороння співпраця в галузі туризму. Багатостороння співпраця. Основні міжнародні туристичні організації. Найважливіші етапи діяльності ООН в організації туристичного співробітництва. Спеціалізовані установи ООН, що займаються питаннями міжнародного туризму. Всесвітня туристична організація: структурна організація, основні напрямки діяльності. Класифікація міжнародних туристичних організацій, їх типи і види, характеристика діяльності.

Нормативно-правові засади розвитку міжнародного туризму. Всесвітня федерація асоціацій туристичних агентств, Міжнародна федерація туроператорів, Всесвітня асоціація туристичних агентств, Міжнародна готельна асоціація Міжнародна асоціація повітряного транспорту, Міжнародна асоціація з екскурсійного обслуговування й турів (ІСТА), Міжнародний туристичний альянс (АІТ).

Практикою масового міжнародного туризму вироблені та широко застосовуються різноманітні й досить ефективні форми співпраці, основними завданнями якої є:

- використання туристичних зв'язків для зміцнення взаєморозуміння і довіри між країнами;
- використання туризму для розвитку взаємовигідних економічних, торговельних відносин;
- створення на взаємній основі як найсприятливіших умов для туристичного обміну, організація технічної співпраці шляхом обміну туристичною інформацією, запровадження загальних стандартів і технологій обслуговування туристів, спрощення туристичних формальностей та ін.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) та Всесвітня туристична організація (ЮНВТО) як головні світові туристичні організації загального характеру. Правовий статус Всесвітньої ради з подорожей та туризму (World Travel & Tourism Council - WTTC), Міжнародного туристичного альянсу (International Touring Alliance - AIT), Міжнародної асоціації наукових експертів з туризму (International Association of Scientific Experts in Tourism - AIEST). Світові туристичні організації галузевого характеру. Регіональні туристичні організації загального та галузевого характеру. Спеціалізовані та особливі міжнародні туристичні організації.

Правовий статус та види міжнародних організацій в галузі туризму. Класифікація всесвітньої та регіональних міжнародних організацій (Організація Об'єднаних Націй, Економічна і Соціальна Рада ООН, Європейська економічна комісія, Економічна комісія для Латинської Америки й Карибського району, Економічна комісія для Африки, Міжнародна асоціація повітряного транспорту, Міжнародна організація цивільної авіації; Асоціація з туризму країн – членів АСЕАН й Туристичну асоціацію країн Азії й Тихого океану (Азіатсько-тихоокеанський регіон), Європейська мережа подорожей – всесвітній 4 консорціум 250 незалежних туристичних агентств, інші). Всесвітня туристична організація: порядок утворення, правовий статус, напрямки діяльності. Недержавні спеціалізовані міжнародні організації.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Виникнення та розвиток Європейського Союзу.
- 3.2. Інституційна структура Європейського Союзу.
- 3.3. Компетенція Європейського Союзу.
- 3.4. Політика Європейського Союзу у сфері туризму.
- 3.5. Механізми взаємодії політики у сфері туризму з іншими політиками ЄС
- 3.6. Основні напрямки розвитку туризму в Європейському Союзі

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: Європейський Союз, інституції, компетенція, туристична політика.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Передумови і причини європейської інтеграції. Договір про Європейський Союз 1992 року (Маастрихтський договір): порядок підготовки і підписання, зміст. Перетворення Європейського Економічного Співтовариства в Європейське Співтовариство. Інституційна система Європейського Союзу.

Дослідити значення та важливості туризму для поточного та потенційного розвитку ЄС. Оцінити розвиток туризму в ЄС.

Політика ЄС має на меті підтримувати позицію Європи як провідного напрямку, максимізуючи внесок галузі у зростання та зайнятість та сприяючи співробітництву між країнами ЄС, зокрема шляхом обміну передовим досвідом. До компетенції ЄС у сфері туризму належить підтримка та координація для доповнення дій країн-членів.

Семінарське заняття 4

Тема 4. Правове регулювання туристичної діяльності в Європейському Союзі

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Становлення та нормативно-правове регулювання політики ЄС у сфері туризму
- 4.2. Туристична стратегія ЄС. Європейський порядок денний для туризму до 2030 року. Шлях переходу до туризму.
- 4.3. Ініціатива EDEN (EDEN – European Destinations of Excellence). Ініціатива Calypso.
- 4.4. Правові засади Шенгенської зони в Європейському Союзі. Шенгенська угода та її вплив на розвиток індустрії туризму.
- 4.5. Загальні засади законодавчої бази держав-членів ЄС у сфері туризму.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: споживача у сфері туризму, відповідальність за порушення прав споживачів, механізм захисту прав споживачів,

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

У Європейському Союзі існують загальноєвропейські закони (Директиви) та національні закони країн членів. Директиви визначають загальні вимоги, які повинні виконувати окремі країни, а не те, яким чином повинні бути організовані національні закони. Через це досі існують значні відмінності у структурі споживчого законодавства та інститутів, які забезпечують його виконання.

Стратегія розвитку туристичної індустрії ЄС спрямована на отримання не лише економічних, але й соціальних результатів: підвищення рівня та якості життя населення, захист природного середовища, зменшення негативного впливу на нього, попередження його погіршення і деградації, збереження культурно-історичної спадщини – тобто на те, що входить до поняття стійкого туризму.

Шенгенська зона є європейським простором вільного пересування осіб. Головними елементами цього простору є: а) скасування контролю на внутрішніх кордонах країн-учасниць; б) гармонізація умов перетину зовнішніх кордонів країн-учасниць, а також принципів візової політики; в) створення спільної Шенгенської інформаційної системи (SIS та SIS-II), що дозволяє країнам-учасницям обмінюватися даними про осіб, які перетнули зовнішні кордони простору.

Найважливіше положення Шенгенської Угоди міститься в ст. 2, що передбачає вільне переміщення через внутрішні кордони в будь-якому місці без прикордонного огляду. Звільнення від прикордонного контролю не означає права вільного в'їзду в Шенгенській зоні. За загальним правилом громадяни з третіх країн при в'їзді у Шенгенську зону повинні мати візу.

Семінарське заняття 5

Тема 5. Система контролю за туристичною діяльністю в Україні та ЄС

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Органи державної влади загальної та спеціальної компетенції, що здійснюють регулювання в сфері туристичної діяльності в Україні.
- 5.2. Органи місцевого самоврядування в системі управління регіональним розвитком туризму в Україні..
- 5.3. Суб'єкти туристичної діяльності: сутність, види, організаційно-правові форми, права та обов'язки
- 5.4. Громадські туристичні організації: правові засади створення та функціонування.
- 5.5. Інституційна структура Європейського Союзу у сфері туризму.
- 5.6. Національні туристичні політики держав-членів Європейського Союзу
- 5.7. Європейський Союз та Європейська туристична комісія.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: суб'єкти туристичної діяльності, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, туристичні громадські організації, інституції.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Відповідно до ст. 29 Закону України "Про туризм" органами, уповноваженими здійснювати контроль за діяльністю у сфері туризму, є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи у випадках і в порядку, визначених законом. Вони здійснюють контроль за додержанням вимог законодавства з питань туристичної діяльності, проводять перевірки якості надаваних (наданих) туристичних послуг, дотримання ліцензійних умов, стандартів, норм і правил щодо здійснення туристичної діяльності та відповідно до закону накладають стягнення і вживають інших заходів за порушення законодавства у сфері туризму.

Слід зауважити, що одним із учасником туристичних правовідносин, якому належать певні управлінські, дозвільні та контрольні функції є Державне агентство України з туризму та курортів. Слід детальніше ознайомитися з його функціями, обов'язками та правами, якими вони забезпечені.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Захист прав споживачів туристичних послуг в Україні та Європейському Союзі

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Споживач як учасник туристичних послуг. Права споживача туристичних послуг.
- 6.2. Відшкодування шкоди споживачу туристичних послуг і наслідки спричинення майнової шкоди та немайнової.
- 6.3. Норми про захист прав споживачів туристичних послуг в міжнародних конвенціях.
- 6.4. Захист прав споживачів туристичних послуг в ЄС.
- 6.5. Захист прав споживачів туристичних послуг за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Аудиторна письмова робота

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: споживчі правовідносини, туристична послуга, права споживача у сфері туризму, відповідальність за порушення прав споживачів, механізм захисту прав споживачів, судовий захист, франшиза, страхування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Туристичне споживання має комплексний характер і є специфічною формою споживання туристом продукції індустрії туризму. Воно складається з комплексу різних товарів та послуг, матеріальних і нематеріальних туристичних благ, що задовольняють мотиваційні потреби туриста, а також потреби, пов'язані з забезпеченням життєдіяльності під час подорожування. Результатом цього виду споживання є для споживача також комплексне враження від відпочинку, оздоровлення та отримане задоволення, а для виробника турпродукту – прибуток.

Учасниками правовідносин, які виникають при наданні туристичних послуг, є: виробники туристичних послуг; постачальники туристичних послуг; споживачі туристичних послуг. Сучасне законодавство України регламентує такі основні сфери туристичної діяльності: функціонування об'єктів туристичної індустрії (насамперед засобів розміщення); професійну діяльність у туризмі, умови, за яких стає можливим професійне заняття туристичною діяльністю; права та обов'язки учасників туристичної діяльності, заходи щодо захисту прав споживачів туристичних продуктів; допомогу туристичній сфері з боку державних установ. Споживач у сфері надання туристичних послуг має ті ж права, що і споживач в інших сферах діяльності. Основою законодавства України із захисту прав споживачів у сфері надання туристичних послуг є Закони України «Про туризм», «Про захист прав споживачів», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», ГК України, ЦК України та інші нормативно-правові акти.

При вивченні теми потрібно врахувати, що захист споживачів туристичних послуг на державному рівні здійснюється: для фізичних осіб у межах Закону України "Про захист прав споживача", а також в судовому порядку, а для юридичних осіб - в судовому порядку через арбітражний суд.

При вивченні теми потрібно врахувати, що з 1994 року з метою захисту інтересів споживачів туристичних послуг і створення рівних можливостей для суб'єктів підприємництва на туристичному ринку України введено ліцензування окремих видів туристичної діяльності.

Позови та скарги із захисту порушених прав у сфері туризму можна класифікувати наступним чином: 1) невиконання або неналежне виконання послуг, обіцяних турфірмою; 2) несвоєчасне інформування туриста про зміни в програмі туру, надання недостовірної або неточної інформації про турі; 3) обмеження власної відповідальності турфірми через зміну умов туру; 4) додаткові грошові збори; 5) низький рівень сервісу; 6) порушення права споживача на безпеку послуги.

Звернути увагу на наступні конвенції. Міжнародні конвенції, що регулюють переміщення туристів і перетинання ними митних кордонів. Рекомендації Римської конвенції ООН з туризму і міжнародних подорожей (1963 р.). Міжнародні конвенції з туризму, що регулюють питання готельного сервісу, перевезення пасажирів повітряним, автомобільним і морським видами транспорту.

У Європейському Союзі існують загальноєвропейські закони (Директиви) та національні закони країн членів. Директиви визначають загальні вимоги, які повинні виконувати окремі країни, а не те, яким чином повинні бути організовані національні закони. Через це досі існують значні відмінності у структурі споживчого законодавства та інститутів, які забезпечують його виконання.

Ознайомитись із Директивою № 90/314/ЄЕС про продаж турів із заздалегідь запланованим маршрутом та комплексом послуг, а пізніше – із Директивою № 93/13/ЄЕС про несумлінні умови в договорах зі споживачами. З цього моменту, власне, і почався процес

гармонізації законодавств держав-членів ЄС в туристичній галузі в рамках захисту прав туристів, як споживачів. Створення спеціального туристичного законодавства відбувалося шляхом встановлення «мінімального стандарту» для суб'єктів туристичного бізнесу, при порушенні яких для захисту туристів застосовувались норми права про захист їх прав як споживачів.

Семінарське заняття 7

Тема 7. Правові аспекти співробітництва України та Європейського Союзу у сфері туризму

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Правові основи євроінтеграційних процесів України. Угода про асоціацію.
- 7.2. Гармонізація національного законодавства у сфері туризму з законодавством Європейського Союзу.
- 7.3. Членство України у Європейській туристичній комісії.
- 7.4. Основні напрями співпраці України з державами-членами Європейського Союзу у галузі туризму.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: євроінтеграція, гармонізація, ЄС, держави-члени.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Гармонізація національного законодавства у сфері туризму із законодавством Європейського Союзу реалізується шляхом приведення законів України та інших нормативно-правових актів у сфері туризму у відповідність з *acquis communautaire*, що є пріоритетним складником процесу інтеграції України до ЄС та важливим напрямом української зовнішньої політики.

Acquis communautaire (*acquis*) – правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського Співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ. Джерелами *acquis communautaire* є первинне законодавство та офіційні видання ЄС.

Главою 16 «Туризм» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію, яка була ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII, визначено мету, принципи та напрями співробітництва в туристичній сфері, які сприятимуть поступовій інтеграції та адаптації національного законодавства до *acquis* ЄС. Планом заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (План заходів з імплементації угоди), було окреслено основні строки виконання домовленостей, відповідальних виконавців з української сторони (Державне агентство України з туризму та курортів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України) та партнерів із боку ЄС (Генеральний директорат Європейської Комісії «Регіональна політика та урбанізація», Генеральні директорати Європейської Комісії «Підприємництво і промисловість» і «Освіта та культура»).

1.4. Самостійна робота студентів

Специфікою здійснення самостійної роботи при вивченні зазначеного курсу виступає, насамперед, комплексне та ґрунтовне використання літературних (наукових і нормативних) й інших інформаційних джерел. Основні форми самостійної роботи студентів, які пропонуються: формулювання відповідей на теоретичні запитання; складення тематичних схем; проведення порівняльного аналізу правових явищ тощо.

До кожної теми пропонуються завдання для самостійної роботи і самоконтролю студентів, підготовка відповідей на які є обов'язковою. Здобувачу вищої освіти за участь у конференції за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною зараховується 10 балів за самостійну роботу.

Тема 1. Система правового регулювання туристичних відносин в Україні

Завдання 1. Складіть перелік нормативно-правових актів, які регламентують туристичну діяльність в Україні та коротко охарактеризуйте.

<i>Назва нормативного акту</i>	<i>Коротка характеристика</i>

Питання для самоконтролю

1. Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт.
2. Підзаконний та регіональний рівні правового регулювання туристичної діяльності.

Тема 2. Міжнародна співпраця в галузі туризму

Завдання 1. Дайте характеристику правового статусу, умов створення, умов вступу, мети, завдань та функцій наступних міжнародних туристичних організацій.

<i>№</i>	<i>Назва організації</i>	<i>Коротка характеристика</i>
1.	Всесвітня туристична організація (World Tourism organization — WTO);	
2.	Всесвітня асоціація з питань дозвілля і відпочинку (World Leisure and Recreation Association — WLRA)	
3.	Всесвітня федерація туристичних агентств (World Association of Travel Agencies — WAT A).	
4.	Міжнародна федерація соціального туризму (Federation Internationale du Tourisme Social — FITS)	
5.	Європейська туристична комісія (European Travel Commission — ETC).	

Питання для самоконтролю

1. Особливості міжнародної співпраці в галузі туризму.
2. Види міжнародної співпраці в галузі туризму.
3. Міжнародна співпраця України в галузі туризму в межах організацій .

Тема 3. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі

Завдання 1. Проаналізувати основні напрямки розвитку туризму в ЄС.

Питання для самоконтролю

1. Компетенція Європейського Союзу
2. Механізми взаємодії політики у сфері туризму з іншими політиками ЄС

Тема 4. Правове регулювання туристичної діяльності в Європейському Союзі

Завдання 1. Дослідити «Європейський порядок денний для туризму до 2030 року» та дати коротку характеристику.

Питання для самоконтролю

1. Туристична стратегія ЄС.

Тема 5. Система контролю за туристичною діяльністю в Україні та Європейському Союзі

Завдання 1. Розкрити структура, повноваження та завдання Державного агентства України з туризму та курортів.

Питання для самоконтролю

1. Органи державної влади загальної та спеціальної компетенції, що здійснюють регулювання в сфері туристичної діяльності в Україні
2. Органи місцевого самоврядування в системі управління регіональним розвитком туризму в Україні

Тема 6. Захист прав споживачів туристичних послуг в Україні та Європейському Союзі

Завдання 1. Складіть перелік основних нормативно-правових актів, що регулюють права та обов'язки споживачів туристичних послуг в Україні та ЄС.

<i>Назва нормативного акту</i>	<i>Коротка характеристика</i>

Питання для самоконтролю

1. Права споживачів туристичних послуг.
2. Відшкодування шкоди споживачу туристичних послуг.

Тема 7. Правові аспекти співробітництва України та Європейського Союзу у сфері туризму

Завдання 1. Запропонувати зміни в національне туристичне законодавство.

Питання для самоконтролю

1. Нормативно-правове регулювання міждержавного співробітництва України в галузі туризму.
2. Гармонізація національного законодавства у сфері туризму з законодавством Європейського Союзу.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі есе або презентацій. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання есе

Написання есе (твір-роздум) за вказаною тематикою виконується з метою демонстрації студентом інтелектуальних можливостей і сформованих навичок висловлювати у письмовій формі думки, що базуються на використанні отриманих теоретичних знань. Есе – це авторський огляд проблеми з використанням літературних джерел. Формулюється і розглядається проблема, наводяться аргументи з посиланням на конкретні приклади та з обов'язковим використанням першоджерел.

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що есе - це (фр. *essai* — «спроба», «начерк») — невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження автора з конкретного приводу чи питання і не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми. З іншого боку, есе створюється на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Безпосередньому написанню роботи передують тривале вибіркове і критичне читання. Під останнім мається на увазі оцінка, сумнів і розуміння прочитаного матеріалу. Посиленню висунутих студентом аргументів сприяють наукові посилання на праці інших авторів. Зібрані в

процесі опрацювання матеріалу цитати, інформація та дані стають значними тільки в тому випадку, коли вони послідовно і логічно інтегровані в аргумент.

Тема есе може бути як обраною із запропонованого списку тем, так і сформульована самим автором відповідно до проблематики курсу й власних наукових інтересів. У такому випадку тема повинна бути узгоджена з викладачем.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні есе. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг есе – до 5 сторінок формату А4.

1.5.2. Теми есе

1. Регулювання туристичної діяльності в Україні.
2. Регулювання туристичної діяльності в Європейському Союзі
3. Державна туристична політика Франції (чи іншої країни за вибором).
4. Становлення туристичного законодавства в європейських країнах.
5. Місце та роль міжнародних організацій в сфері туристичної діяльності.
6. Гармонізація національного законодавства у сфері туризму із законодавством Європейського Союзу.
7. Тенденції розвитку туристичної політики ЄС у контексті сучасних євроінтеграційних процесів.
8. Потенційні можливості розвитку сільського туризму в Україні та країнах-членах ЄС.
9. Правове регулювання сфери захисту прав споживачів туристичних послуг у Європейському Союзі та в Україні.
10. Імплементация міжнародних актів в сфері туристичної діяльності в національне законодавство України.

1.5.3. Основні вимоги до підготовки презентацій.

Презентація створюється за допомогою Power Point, що входить у пакет Microsoft Office. Тема презентації може бути як обраною із запропонованого списку тем, так і сформульована самим автором відповідно до проблематики курсу й власних наукових інтересів. У такому випадку тема повинна бути узгоджена з викладачем.

Презентація є чергуванням слайдів, що розкривають тему презентації. Загальний обсяг роботи – 10-15 слайдів.

1.5.4. Теми презентацій

1. Шенгенська зона.
2. Система органів державної влади загальної та спеціальної компетенції, що здійснюють регулювання в сфері туристичної діяльності в Україні.
3. Система органів, що здійснюють регулювання в сфері туристичної діяльності в ЄС.
4. Європейська туристична комісія.
5. Захист прав споживачів туристичних послуг в міжнародних конвенціях.
6. Захист прав споживачів туристичних послуг в країнах ЄС (країна на ваш вибір)
7. Права та обов'язки споживача туристичних послуг.
8. Ініціатива EDEN та Calypso.
9. Міжнародна академія туризму (чи інша організація за вибором).
10. Види міжнародної співпраці в галузі туризму

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного чи письмового заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

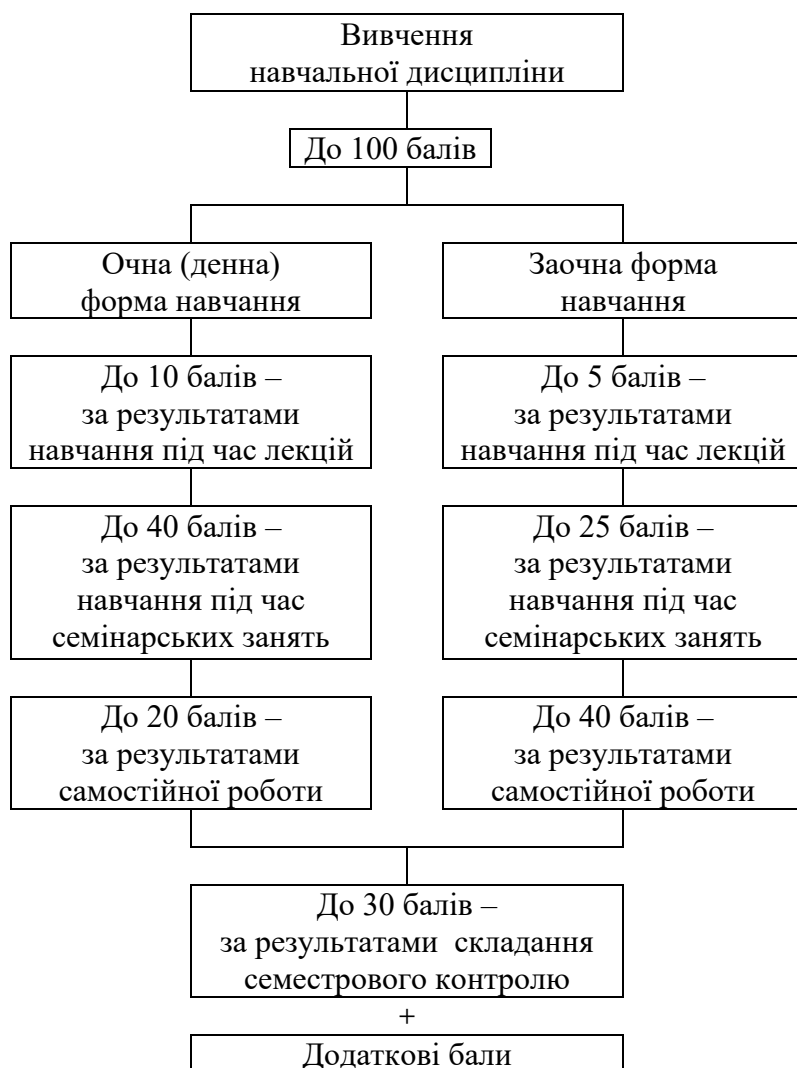
1. Конституція України як правова основа розвитку туризму.
2. Законодавство України про туризм загальної дії.
3. Спеціальне законодавство України про туризм.
4. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року та план заходів по її реалізації
5. Система міжнародного регулювання: Двосторонні угоди, міжнародні конвенції та угоди; акти міжнародних організацій
6. Поняття та види міжнародної співпраці в галузі туризму.
7. Двостороння співпраця між країнами.
8. Міжнародна співпраця в межах організацій. Класифікація міжнародних туристичних організацій.
9. Спеціалізовані установи ООН, що займаються розвитком міжнародного туризму.
10. Всесвітня туристична організація (ЮНВТО).
11. Неурядові спеціалізовані організації. Регіональні організації.
12. Виникнення та розвиток Європейського Союзу.
13. Інституційна структура Європейського Союзу.
14. Компетенція Європейського Союзу.
15. Політика Європейського Союзу у сфері туризму.
16. Механізми взаємодії політики у сфері туризму з іншими політиками ЄС
17. Становлення та нормативно-правове регулювання політики ЄС у сфері туризму
18. Туристична стратегія ЄС. Європейський порядок денний для туризму до 2030 року. Шлях переходу до туризму.
19. Ініціатива EDEN (EDEN – European Destinations of Excellence). Ініціатива *Calypso*.
20. Правові засади Шенгенської зони в Європейському Союзі
21. Органи державної влади загальної та спеціальної компетенції, що здійснюють регулювання в сфері туристичної діяльності в Україні.
22. Органи місцевого самоврядування в системі управління регіональним розвитком туризму в Україні..
23. Суб'єкти туристичної діяльності: сутність, види, організаційно-правові форми, права та обов'язки
24. Громадські туристичні організації: правові засади створення та функціонування.
25. Інституційна структура Європейського Союзу у сфері туризму.
26. Національні туристичні політики держав-членів Європейського Союзу
27. Європейський Союз та Європейська туристична комісія.
28. Споживач як учасник туристичних послуг. Права споживача туристичних послуг.
29. Норми про захист прав споживачів туристичних послуг в міжнародних конвенціях.
30. Захист прав споживачів туристичних послуг в ЄС.
31. Захист прав споживачів туристичних послуг за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.
32. Правові основи євроінтеграційних процесів України. Угода про асоціацію.
33. Гармонізація національного законодавства у сфері туризму з законодавством Європейського Союзу.
34. Членство України у Європейській туристичній комісії.
35. Основні напрями співпраці України з державами-членами Європейського Союзу у галузі туризму.

1.6.2. Приклад залікового білету

1. Спеціальне законодавство України про туризм.
2. Правові засади Шенгенської зони в Європейському Союзі
3. Членство України у Європейській туристичній комісії.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 8 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Денна	8	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2

2.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в

Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 7 семінарських занять за денною формою навчання. За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

3.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	7 тем	Номер теми							Усього балів
		1	2	3	4	5	6	7	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1	10
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	10							10
	Усього балів								20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1. Система правового регулювання міжнародних туристичних відносин

1. Брусильцева Г.М., Зима О.Г. Правове регулювання туристичної діяльності : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 214 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/22468/1/2019-%D0%91%D1%80%D1%83%D1%81%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%93%20%D0%9C%2C%20%D0%97%D0%B8%D0%BC%D0%B0%20%D0%9E%20%D0%93.pdf>
2. Козловський Є. В. Правове регулювання туристичної діяльності : навч. посіб. Київ : “Центр учбової літератури”, 2015. 272 с.
3. Козловський Є.В., Булгакова Н.В. Законодавче забезпечення туристичної діяльності в іноземних державах. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 4. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2017_4_9.
4. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року //Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
5. Леоненко Н. А. Правовий механізм державного регулювання туристичної сфери України. *Публічне управління та митне адміністрування. Дніпро : Ун-т митної справи та фінансів*, 2019. № 1 (20). С. 69–75.
6. Правове регулювання сфери захисту прав споживачів у Європейському Союзі та в Україні (комплексне порівняльно-правове дослідження) / Кол. авт.: Ісічко А., Мінін. О. та ін.; За заг. ред. І. А. Грицяка. Київ: ТОВ “АТІКА-Н”, 2005. 656 с.
7. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 берез. 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>
8. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР / Верховна Рада України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

9. Савченко В.А. Дослідження генези міжнародно-правового регулювання туристичних послуг. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 1. С.102-105
10. Соловійов Д. І. Нормативно-правове та методичне забезпечення державного регулювання туристичної сфери. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2013. № 3. С. 48-53. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2013_3_9.

Тема 2. Міжнародна співпраця в галузі туризму

1. Божидарнік Т. В. Міжнародний туризм: навч. посіб. / Т. В. Божидарнік. К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312.
2. Брусильцева Г.М., Зима О.Г. Правове регулювання туристичної діяльності : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 214 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/22468/1/2019-%D0%91%D1%80%D1%83%D1%81%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%93%20%D0%9C%2C%20%D0%97%D0%B8%D0%BC%D0%B0%20%D0%9E%20%D0%93.pdf>
3. Ващишин М. Правове регулювання туристичної діяльності: навч.-метод. посібник. Л.: ПП Сорока Т.Б., 2014. 168 с.
4. Ковтуник І.І. Міжнародна діяльність та співпраця в галузі туризму. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 5, 2016. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=970>
5. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – К.: Знання, 2008. – 661.
6. Міщенко А.Г. Міжнародне співробітництво в сфері туризму. *Науковий вісник Київського гуманітарного інституту. Серія: економічні науки*. 2008. № 1. С. 18-24. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/mishchenko.htm

Тема 3. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі.

1. Алексєєва Т. І. Міжнародний туризм як чинник європейської інтеграції України: сьогодення та майбутнє. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Вип. 29. Ужгород. 2020. С. 7-12.
2. Антонюк Н., Краєвська О. Перспективи розвитку європейського туризму на 2014-2020 роки. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2014. Випуск 34. С. 133-141.
3. Гальцова О.Л., Юрченко Н.І. Основні аспекти туристичної галузі України в період євроінтеграції. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 4 (15). С. 310—313.
4. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: Навч. посібник. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2001. 448 с.
5. Краєвська О. Механізми взаємодії політики у сфері туризму з іншими соціально-економічними політиками ЄС. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2005. Вип. 15. С. 159- 163.
6. Краєвська О. Політика Європейського Союзу у сфері туризму. Європейський Союз: політика, економіка, право. Навчальний посібник / За ред. Н.В.Антонюк, М.М. Микієвича. Львів, 2005. С. 292-300.
7. Краєвська О. Політика Європейського Союзу у сфері туризму: концептуальні засади та інституційні механізми : монографія / О.А. Краєвська. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 276 с.
8. Краєвська О. Присяжнюк Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку туристичної політики ЄС. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2012. Випуск 29. Частина 1. С. 170-178.

9. Краєвська О. Теоретичні аспекти державної політики у сфері туризму. *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей*. Чернівці: Рута, 2006. Т. 12-13. С. 198-201.
10. Краєвська О., Присяжнюк Ю. Співпраця України та Європейського Союзу у сфері туризму: політико-правовий аспект. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2008. Вип. 24. С. 269-279.
11. Складенко Я.П. Інституціональна структура регулювання сфери міжнародного туризму в Європейському Союзі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. Випуск 7. 2018. С. 142-149.
12. Хмелевський О.В., Кошівська М.В. Розвиток туризму в контексті євроінтеграції України. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 2 (07). С. 15—21.
13. Юхновська Ю.О. Вплив глобалізації та євроінтеграції на туристичну галузь України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23 (2). С. 147—152.
14. Яровий В. Ф. Євроінтеграція та вітчизняний туризм: основні аспекти. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 17(4). С. 21-23. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17\(4\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17(4)_6).

Тема 4. Правове регулювання туристичної діяльності в Європейському Союзі

1. Calypso means tourism for all. *Publications Office of the European Union*. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a1887a07-91be-4ac5-b190-6360523180bc>
2. Council conclusions on European Agenda for Tourism 2030. Council conclusions (adopted on 01/12/2022). URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15441-2022-INIT/en/pdf>
3. EU tourism at a decade high in the first half of 2023. *Eurostat*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230915-1>
4. Special Report 27/2021: EU Support to tourism - Need for a fresh strategic orientation and a better funding approach. *European Court of Auditors*. URL: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_27/SR_EU-invest-tourism_EN.pdf
5. The EDEN initiative. *European Commission*. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/awards-and-outreach-activities/eden_en
6. Tourism transition pathway – Co-creation and co-implementation process. *European Commission*. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eu-tourism-transition/tourism-transition-pathway_en
7. Король М. М. Аналіз європейського досвіду організації зеленого туризму. *Електронний ресурс*. URL : http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/7_2_2016ua/9.pdf
8. Мозгова Д.Р., Зігунова І.С., Зігунов В.М. Досвід країн ЄС в організації регулювання туристичною діяльністю. *Актуальні питання у сучасній науці*. № 1(7) 2023.
9. Право Європейського Союзу : підручник / Р. А. Петров та ін.; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 9-те, змінене і допов. Харків : Право, 2019. 442 с.

Тема 5. Система контролю за туристичною діяльністю в Україні та ЄС

1. Безсмертнюк Т. П. Правове регулювання туристичної діяльності : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 133 с.
2. Брусильцева Г.М., Зима О.Г. Правове регулювання туристичної діяльності : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 214 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/22468/1/2019-%D0%91%D1%80%D1%83%D1%81%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%93%20%D0%9C%2C%20%D0%97%D0%B8%D0%BC%D0%B0%20%D0%9E%20%D0%93.pdf>

3. Мальська М. Удосконалення державного регулювання розвитку туризму в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2012. Вип. 29(2). С. 143-151. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2012_29\(2\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2012_29(2)_21)
4. Про Деякі питання діяльності Державного агентства розвитку туризму: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1162. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1162-2019-%D0%BF#Text>
5. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

Тема 6. Захист прав споживачів туристичних послуг

1. Білоусов Ю.В., Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача: у контексті адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу : монографія. К. : Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2010. 288 с. с. 264–287.
2. Брусильцева Г.М., Зима О.Г. Правове регулювання туристичної діяльності : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 214 с.
3. Ващишин М. Правове регулювання туристичної діяльності: навч.-метод. посібник. Л.: ПП Сорока Т.Б., 2014. 168 с
4. Димінська О. Ю. Особливості захисту прав споживачів туристичних послуг за законодавством України та ЄС. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 5. С. 48-52.
5. Микієвич М. М., Яворська І.М. Правові форми та механізми захисту прав споживачів в рамках європейського союзу. *ScienceRise. Juridical Science*. 2017. № 1. С. 42-46. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/srjusc_2017_1_8.
6. Про захист прав споживачів : Закон України № 1023-ХІІ від 12.05.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 30. С. 379
7. Про захист прав споживачів : Закон України від 1 грудня 2005 р. // ВВР України. 2006. № 7. Ст. 379.
8. Станкова І. М. Захист прав споживачів у сфері надання туристичних послуг. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 23. С. 53-57.

Тема 6. Правові аспекти співробітництва України та Європейського Союзу у сфері туризму

1. Горбаль Н.І. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток туристичного ринку в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2015. Вип. 819. С. 120-128.
2. Заячківська Г. А., Сікула А. О. Військовий туризм як один з перспективних напрямків післявоєнного розвитку туризму в Україні. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення» (м. Львів, 1-2 червня 2022 р.). Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2022. С. 267-269.
3. Зікеєва С. Туристична галузь України в період євроінтеграції: соціально-економічний аспект. *Економіка і менеджмент культури*. 2013. № 1. С. 74–82.
4. Краєвська О. Співпраця України та Європейського Союзу у сфері туризму: політико-правовий аспект. *Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини»*. 2008. Вип. 24. С. 269–278.
5. Парфіненко А. Ю. Міжнародний туризм в Україні: геополітичні аспекти глобального явища. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Вип. 126. Ч. 1. С. 12–23. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/12493/2/2941-10759-1-PB%20%281%29.pdf>

6. Романова А. А. Управління розвитком туристичної сфери в умовах збройних конфліктів. *Modern economics*. 2018. № 9. С. 93-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2018_9_14
7. Світлична В.Ю. Туристична сфера: пошук шляхів подолання кризи в умовах глобальних карантинних обмежень. *Комунальне господарство міст*. 2020. Том 5, випуск 158. С. 24–31.
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони // Офіційний вісник України. 2014. № 75. С. 83.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті.

1. <http://www.rada.gov.ua> - Веб-портал Верховної Ради України
2. <http://www.president.gov.ua> - Веб-портал Офісу Президента України
3. <http://www.kmu.gov.ua> - Веб-портал Кабінету Міністрів України
4. <https://www.tourism.gov.ua/> - Державне агентство розвитку туризму України
5. <http://www.world-tourism.org> – інформаційний розділ Всесвітньої Туристичної Організації, який також містить інформацію національних туристичних адміністрацій країн, що входять до ЮНВТО, статистичні дані.
6. <http://www.world-v-tourist.com> – віртуальний турист. Можна знайти туристичні довідники практично всіх країн світу, що містять карти, відомості з історії, культури країни, її природних умов, слайди із зображенням основних пам'яток, аудіо файли.
7. <http://www.greentour.com.ua> – спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму.